

מכון משנת הרמב"ם

אור ההליכות

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א מהות קבלת חג מתן תורה

גיליון 178 | סיון
ה'תשפ"ד לציירה
ב'ש"ה לשטרות

הסופר תיקן שנקרא את פרשיות בְּחֻקְתֵי ובמדבר לפני חג השבועות בכדי שבנבין את מהות החג.

בחג השבועות חוגגים את התופעה המאלפת שאבותינו בצאתם ממצרים חודשיים לאחר מכן עמדו כולם, אנשים נשים וטף למרגלות הר סיני, אחר שלושה ימים של הכנה למעמד הזה כי השכילו שצריכים וחייבים לקבל תורה שתנחה אותם, 'נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'. בדיוק בשישי בסיון היה המעמד, דברים מאוד מופלאים מתרחשים שם והם שומעים שהקב"ה אומר למשה את עשרת הדברות. זוהי גאוותנו שלפני שלושת אלפים שנה אלה היו הדברות המובילות אותנו. לא תרצח לא מתחיל ומסתיים בדקירה או דריסה, אלא כל המלכין פני חברו ברכים כאילו שפך דמים ורצח. לא תגנוב, זה לא דווקא גניבת הרבה כסף, אלא כל גונב שווה פרוטה, כגון הטועם מכל בסטה בשוק, עובר לשנייה, ולשלישית וטועם כאילו רצה לקנות ולא קונה, זו גניבה. נכון שבעל הבסטה לא יוכל להוכיח, אבל יש למעלה מי שכן יכול לדעת מתי אתה מערים על אנשים אחרים. לא תגנוב זה לא רק כסף, אלא גם גניבת דעת. לא תנאף לא מתחיל בניאוף קשה של עריות ואשת איש, אלא אפילו מתחיל עם אישה כליתוף חיבוק נישוק בניגוד לרצונה. בתורת ישראל האישה היא אישיות ולא נכס מיני. משום כך לא תנאף הוא בעל משמעות עמוקה ורחבה שמונעת דברים קשים. 'לא תחמוד', הוא בלב, עוברים על איסור, למה לו יש ולי אין! ואם מגיע לכלל התנהגות לנסות לשכנע לקנות - עובר על לא תחמוד על אף ששילם. זו תורת ישראל. גם אנוכי ה' א-לוהיך, יגידו בני אדם זה ענין של אמונה, נכון, אבל לאדם אשר עובר בצורה ברטולית על לא תרצח ולא תגנוב ולא תנאף ולא תחמוד אין לו א-לוהים. שום שוטר בעולם לא יכול לעזור. הוא יעשה בתיאום כ"כ גדול וישנע את החברה, ואפילו חכמים מהאליטות יכולים לסובב את החברה, אנשים כאלה אין להם א-לוהים ושום שיטור לא יכול לעצור אותם. רק השיטור העצמי של האדם יכול לעצור את עצמו. כך גם כבר את אביך ואת אמך, מי שאינו מכבד את אביו ואת אמו, כאילו רוצח אותם, הם הביאו אותך לעולם ואתה בו להם? ואתה כנגדם? אתה רוצח אותם. אין לך א-לוהים כאילו נואף מי שלא מכבד את הוריו כי חושב שבא מניאוף. ביהדות הוולדות באים מקשר אמיתי של אהבה וקדושה. וכך הלאה.

חג שבועות הגדירוהו חז"ל זמן מתן תורתנו, זמן שבו הקב"ה במעמד הר סיני נתן לאבותינו שתי לוחות הברית ובמהלך הזמן את כל התורה, חמישה חומשי תורה הכתובה, עם תורה שבע"פ המבארת ומפרטת את כל התורה כולה.

ספר במדבר פותח בתיאור המפקד שעשה משה רבנו במדבר, ומעבר לזה בתיאור מאוד מעניין חניית אבותינו במדבר, סדר מופתי מאוד. במרכז המשכן שבתוכו ארון הברית. מסביבו הכהנים והלוויים העובדים במשכן. ובמזרח, שלושה שבטים, כל שבט חונה בפני עצמו עם דגל, ובמערב שלושה שבטים, וכך הלאה. כך היו נוסעים במדבר, ובחנייתם תקעו בחצוצרות ובצורה מופתית חונים כל אחד במקומו. זה מופלא שחברה וותיקה עתיקה מדוכאת ורק בראשית דרכה, אין זאת שאין אנו יכולים להתעלם משני דברים.

ראשונה, למרות היותנו חברה משועבדת בראשית הדרך, מסורת מאברהם יצחק ויעקב להיות עם יהודי, עם ערבי, לא ברברי, לא מסתובבים עם כוחות ומשתלטים, אלא עם יעד ונורמות מוסריות, וכך אצל יוסף הצדיק שקיבל מלוכה במצרים בגלל כישירוניתיו. ואין מי שלא מתפעל איך לא רק ידע על שבע שנות רעב, ועד היום במילה האחרונה של המדע טרם פתרו, איך משמרים מזון ותבואה במשך שבע שנים מבלי שתתקלקל, מעבר לצד הלוגיסטי והארגוני, מחסני המדינה, ערים, פרטיים וכו', לנהל מעצמה שבע שנים, אין צל של ספק שמדובר כאן באיזה שהוא גרעין לאומי שיש לו יתרון עדיף ובוטל לעין בחכמת חיים. לא כי יש לנו דם אדום יותר, חלילה, אלא אנו מראשית דרכנו מחנכים ואמורים להנך כל הבאים אחרינו להיות עם חכם, נכון, ערבי, שמציב את החינוך במרכז, את ההשכלה, את המדע, כושר התנהלות ודרכי ההתנהלות וזה נמסר מדור לדור וזה עיקרון שנמסר מאברהם אבינו שאותו אנו מפתחים גם אם נשלטים על ידי אויב מצרי.

יתרון נוסף, מלבד שאנו לומדים, משכילים, כי אין רחמים על אדם שאין בו דעת, דעה קנית לא חסרת, דעה לא קנית לא קנית כלום, דעה זה במרכז, אולם יש לנו יתרון תורה מן השמים. מה שגלוי על שכלי שאנו מקבלים אותו ובוהנים אותו כל שבוע מחדש בסדר הפרשה, בדבר ההיגיון העצום והכמת חיים אדירה שבתורה. אין צל של ספק שיש השוואה על שכלית נבואית שהיא תוספת שיש לנו.

שילוב שני הדברים מביא אותנו לתופעה האידיאלית הזאת, של עם שכרגע יצא מחיתוליו ממצרים, מסכן משועבד, מתייצב במדבר, ועכ"ז העם הזה חונה, בסדר מופתי, כחברה מתקדמת. אנו קוראים לעולם את פרשת במדבר לפני חג השבועות. ולפני כן בתוכחות, כי אנו רוצים להיות חברה ערכית, ועליה לשלם את המחיר. לדעת לוותר זה לזה. אין דבר כזה שאדם פשוט ישתלט ויחשוב שהעולם כולו שלו. יש היום טיפוח האגו והאני, 'אֲנִי וְאֶפְסֵי עוֹד', אם אתה עומד לפני אתה לא בסדר, והגישה היהודית היא יותר, והיי חברה זה לכידות והדדיות. פרשת בְּחֻקְתֵי באה ואומרת אם רצונכם להגיע למצב אידיאלי של המדבר, עליכם לקחת בחשבון את הטעויות שלכם, אם לא תדעו לקבל טעויות ולקבל אחריות, לא תגיעו לעולם לרמה אידיאלית של במדבר. ומשום כך עזרא

יחודנו ויעודנו כעם יהודי. ומשום כך, לפי התורה אין בחג השבועות שום מצווה מלבד השמחה. כמו לולב, סוכה, שופר, כלום. אולם במהלך הדורות, העם לא יכול להישאר באפס מעשה, כבר הנהיגו מנהג אכילת מאכלי חלב, כי עד מעמד הר סיני אכלו בשר וחלב ופתאום התורה אסרה זאת, ובמידיי אין נוכל לאכול בשר אם לא הכשרנו את הכלים! כך אומרים אחינו האשכנזים. אח"כ באו אחינו הלובים ואמרו התורה נמשלה למים, לכן התפתח מנהג עממי שאין לו מעצור ושופכים מים. וכך התגלגלו מנהגים. אנו יושבים ולומדים מה העיקר ומה הטפל, כי רק מי שלומד הוא יכול להגות את החג בצורה אמיתית ביותר.

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית הדין
לדיני ממונות

ארגון
"אשת חיל"

כולל
להכשרת דיינים

שבתות עיון,
ירחי כלה
וישיבות ר"ח

הוצאת ספרים
מכון מש"ה

אתר
"נצח ישראל"

www.net-sah.org

החלה ההרשמה לירחי כלה

בתאריכים 24/8-27/8

בנושא מלחמה ושלום

לפרטים מוטי 052-9426613

עורך: תומר לוי

חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצהבי, שמואל חמדי, אריאל פרחי, נועם עוזרי.

עיצוב: נבו נגר

טל': 03-5343658 | פקס: 052-9426613

ורחל: orhalichot@gmail.com

מס' המערכת בספריה הלאומית: 2789255

תרומות יתקבלו בברכה
הליכות עם ישראל | בנק לאומי
702371/25 | חשבון 952

פירוד באות - בין מנהג תימן לשאר העדות

אם שינה בצורת הכתב - אינו פסול. ור"ד משרקי השיבו שמא משום רשעי הדור - חששו לתקן ס"ת ישנים, ושלא שייך הוצאת לעז על גיטין שהרי פסולים אלו הם בס"ת בלבד אך לא בגט, וגם מש"כ הרמ"א להכשיר בדיעבד כוונתו רק על תיקוני האות שאינן לעיכובא. גם מהרי"ץ בפעו"צ א,קא תמה: "ועינינו הרואות שבספרים הקדמונים המובהקים ומוחזקים מכל שגיאה - ראו ראינו האלפין שלהן כך (=כלומר האות נוגעת בעצמה) ואפ"י בספרים שכתבו הרב הגדול ספרא רבא דאורייתא מהר"י בשירי והסופר הגדול מהר"י ונה זלה"ה כך נמצאים האלפין בספריהם. ומאן ספין כוונתיהו בהאי דרא דילן לחלוק ולפסול מעשיהם חלילה! מה גם כי כמה רבנים גדולים וחשובים בדורות שלפנינו ששמשו בחזנות ולא אמרו דבר ולא עלתה טינא על לבם להסס בדבר". ומסקנתו שמהרמב"ם משמע שכשר ולכן בדבר שלא נתבאר בתלמוד אין לפסול אפילו בדיעבד: "ואפ"י למי שרוצה להחמיר. אין לחוש עתה לזה מכיון שהם עשויים כך". ואמנם בתשו' גריב הקשה מהרי"ץ על כמה אחרונים שהכשירו גט כשאין האות גולם אחד אך ניכרת צורתה והקשה: "ולענ"ד קשה דדיבוק אותיות יוכיח דשרי להפריד בתפלין ומוזוות (כלומר אות הנוגעת בחברתה אך ברורה צורתה צריך לתקן אך אין בכך פסול שלא כסדרן) ואפילו הכי פסול עד שיפרידם וא"כ גם כאן מדוע הכשר בעל הגט פשוט ללא תיקון? וסיים: "אלא שאין בי כח לחלוק על גדול העולם (=רלב"ה שהכשיר). ובפירושו "סביב לשולחנך" על שת"ז העיר שדברי מהרי"ץ בח"א עיקר כי שם ביתו, וכ"כ שושנת המלך להכשיר כשאין האות גולם אחד אם תינוק דלא חכים ולא טפש קוראה. וכ"כ הרב רצאבי בהגהות נוה צדיק על פעו"צ א,ק לחזק דברי מהרי"ץ: "ואותם מורים הסומכים עצמם לפסלם אף לבני קהילתנו ע"פ דברי מהר"ם - במחכ"ת - אין להם על מה שיסמוכו, אלא דמ"מ לכתחילה אין לכתבן כן". וכ"כ בשע"ה שלו א,עמ' רא פסק שפירוד האות לשניים אינו פוסלה אם ניכרת צורתה. לעומתו הר"ע בסיס (אבי העזרי א,פ) פסק שאין לזוז מדברי מהר"י קולון לפסול ושחילוקו הנ"ל של מהרי"ץ יש לאמץ גם למסקנה, היינו - פסול עד שיתקן, אך אין בכך משום "שלא כסדרן" בתפלין ומוזוות. ועל דברי שע"ה תמה בשו"ת אדני פז אבידר ב,ח שהיה לשע"ה לבאר שלמעשה המנהג הוא שאם נחלקה האות בפירוד הניכר להדיא נהגו לפסול ולהחזיר הס"ת, וזולתי במקום שנהגו להקל ע"פ מהרי"ץ שאין למחות בידם. ובפירוד שאינו ניכר להדיא אין מוציאין ס"ת אחר - אך יש לתקן. ובקונטרס מסורת הסופרים לר"א בן משה על שתילי זיתים סעי' ח כתב שמנהגינו להכשיר ספרי תורה אלו כי כך המסורת שלנו ודלא כר"ד משרקי.

פוסל ואף שתינוק יזהה את האות בקלות הרי שיש כאן חסרון "בהגדרת האות" וכדברי ריב"ש סי' קכ: "אם כתב מ"ם סתומה ולא חברה לצדדיה ודאי פסל... ואין אומרים בכיוצ"ב להראותה לתינוק לא חכים ולא טיפש שהרי אפילו טיפש שבטיפשים יקראנה מ"ם שהרי אין פסולתה מפני שדומה לאות אחרת אלא שאינה כתובה כהלכתה ולא אמרו להראותה לתינוק אלא בוא"ו הדומה ליו"ד כההיא דויהרג" (וניסה להראות שכ"ד התלמוד לפסול אך המעיין יוכח שאין הכרח). וכ"פ השו"ע לו,ב: כל אות צריכה להיות גולם אחד, לכך צריך להיות בנקודה שעל האל"ף שהיא כמין יו"ד, ובנקודה שתחתיה וביוד"י השי"ן והעי"ן ואחורי צד"י - שיהיו נוגעות באות. ובאחת שאינה נוגעת - פסולין וכן בשאר אותיות. חוץ מה"א וקו"ף שאין ליגע הרגל בגג - ואם נגע פסול. וראה גם בשו"ע לב,יח. האם חכמי תימן הקלו כדעת הרמב"ם בזה? ר"ד משרקי ברביד הזהב הקדיש לכך שלש תשובות (סימנים: א, יב, כ) ובכולן ישר קו עם השו"ע (ושגם הרמב"ם מודה אלא שמרוב פשטות הדבר לא כתבו בכלל הפסולים) ולא חש לפסול ספרים עתיקים שבתימן שלא הקפידו בהם על שתי ההלכות הללו שבשו"ע. וכתב: "וכי מה נשתנינו אנחנו להיות קבלתינו משונה מכל הקהלות?" (סי' יב) וכן שיש סופרים שאינם בקיאים בהלכות: "והסופר זכה בנטילת שם חכם בלימוד התינוקות לבד" (שם) וידוע מש"כ בנו בענין חמאת הגויים: "במקומותינו הולכים אחר פסקי מרן והכרעותיו ומה לנו ולראשונים" (סי' כו) וניכר שתשובתו עוררה חוסר נחת בקרב כמה מחכמי דורו ולכן נצרך להשיב בזה שוב ושוב. בסי' כ כתב לו אחד מהחכמים שהנמען מכנהו "נר ישראל ואורו כצהרים ליי" ש: "מוכרחים אנו לומר שכך קבלו מאבותם דור אחר דור שכך היא הכתיבה הנהוגה מימים קדמונים, ואם לא תאמר כן נמצאת מוציא לעז על גיטיהם שאינן גיטין ונפיק מזה חורבה גדולה, וכמה פעמים נמצא בדברי הפוסקים שאעפ"י שנראה להם על פי ההלכה היפך מה שעושים באיזה מקום הם מניחים אותם על פי מנהגם" ושכבר כתב הרמ"א (לוא) שלכתחלה יכתוב בכתיבה תמה, כמבואר בטור ובשאר פוסקים... מיהו

כת"ר בהל' ס"ת פ"י מבין עשרים הדברים שפוסלים ס"ת: "שנפסדה צורת אות אחת עד שלא תקרא כל עיקר או תדמה לאות אחרת בין בעיקר הכתיבה בין בנקב בין בקרע בין בטשטוש". וכתב הר"י קאפח שם שמשמע שאין פירוד באות פוסל א"כ נפסדה צורת האות לגמרי, אך אם נפרדה פירוד קל כגון רגל שמאלית של שין ובמבט רגיל נראית כשין אך אפשר לומר עליה שהיא עי"ן וו"ו - אין לחוש ולכל היותר מייתנין ינוקא". ואינו סותר למש"כ רבנו (הל' תפלין א,א-ב) שאפילו אות אחת אם חסר קוצו שלאות מעכב עד שיכתבנו בשלמות כאילו משמע מכאן שגם אות שקטן שאינו חכם או סכל יכול לקראה- עדיין אינה כשרה (ואם נטען כן ה"ז בניגוד להלכה א,יט) לא כן. אלא כוונת רבנו לקצה האות המייחד אותה כגון קצה היו"ד או קצה הבי"ת המבדילין בינה לבין אות כ"ף. הלכה נוספת כת"ר שם: שאם נגעה אות באות - פסול ודייק מארי שאם נגעה האות בעצמה במקום שלא נפסדה צורתה כשרה ואם יש ספק מביאים תינוק". וכדברי הרמב"ם כתב המאירי ומהרלב"ח סי' א להלכה: "אבל אם נדבקה האות אל עצמה כל שלא נפסד צורתה והתנוק יכול לקרותה כשר" (וכידוע הקדמונים כתבו האות ק כשרגלה נוגעת בגגה וכ"ה במגילות מדבר יהודה ובכתר ארם צובא וס"ת קדומים בתימן, ובצפון אפריקה - ע"פ עדות הרשב"ץ. ופשוט שגם רגל הה"א נגעה בגגה בכתיב הקדום וראה: נתנאל צדוק, "צורת האותיות", בקובץ דברי שלום ואמת כרך ב שמתאם כל צורת אות עם מאמרי חז"ל. והתיר הר"י קאפח לכתוב כן לכתחילה. ובסערת תימן לר"ע קרח תיארך ממתי החלו סופרי תימן לשנות צורת האותיות וז"ל עמ' קג: "בכניסת המאה החמישית התחילו כותבי ס"ת לשנות צורת הכתב המקובל ולאמץ ידיהם לכתוב כדמות הכתב הספרדי הנמצא בדפוסים, לאות האלף שמו יוד מלמעלה (במקום נקודה דבוקה לגג האלף) ורגל הקוף הפרידוה מנגה, ורגל השין האמצעית הדביקה למטה (במקום שתדבק לדופן השמאלי) וכן התאימו צורת האותיות. והתמונה שקבלו אבותיהם מראש ומקדם ושמררו מאות בשנים החליפוה בצורה זו" אלא שעל שתי הלכות אלו ברמב"ם חלקו רבים מהבאים אחריו ולדבריהם האות צריכה להיות מחוברת לעצמה "גולם אחד" וכל פירוד קטנטן בין הגג של האלף ובין חלקו האחר הנראה לעין

מהו שכרו של מי שמקיים מצוות?

רבות אינם כפשוטם ומי שמבינם במשמעותם הראשונית לא רק שמפסיד את כוונתם האמתית אלא שהוא אף מייחס להם אמירות מוטעות ופוגע במעמדו, בכך ששומעיו יטעו לחשוב שבאמת לכך התכוונו.

האם הרמב"ם שכח לחזור לכתות שהציג בתחילה? בוודאי שלא, אלא כוונתו הייתה להציג את המורכבות שבנושא שלנו, אם נבוא לאחת הכתות ונגנה אותה על דעותיה, יהיה זה כאילו באנו אל תלמיד צעיר ואמרנו לו מה פתאום אתה מבקש סוכרייה בשביל ללמוד? כפי שברור לנו שכל ביקורת על התלמיד תרחיק אותו ואולי תגרום לנוק חסר תקנה, כך עלינו לנהוג זהירות עם כל אותן כתות. הן מתאוות להשיג את הדברים שחשובים בעיניהן, והצגת השכר האמתי כהנאה רוחנית שאיש לא זכה להכיר ויש בידינו רק תיאור שמדובר בדבר יקר מאוד וחשוב, זו אינה הדרך למשוך אדם לפעול נכון. עלינו ללכת לצדו של כל לומד ובהדרגה לרמוז לו וללמד אותו וככל שיחכים יותר כך גם יבין יותר למה ראוי לשאוף ומה מעניקות דרגות רוחניות לאדם שהזוכה להן אינו רוצה עוד דבר מלבדן.

הסברו של הרמב"ם בהקדמה זו מדגים יפה את אחת הסיבות שמנה בהקדמתו למורה נבוכים לתופעת הסתירות הפנימיות שמוצאים בספרים. הסיבה החמישית שהציג היא נושאים שקשה ללמדם בצורתם המדויקת או האמתית ללומד מתחיל, ולכן בהתחלה ראוי לתאר בפניו את המושג בצורה מגושמת וחלקית ורק בהמשך לאחר שרכש ידע נוסף ניתן להציג לו דברים מדויקים שאינם תואמים את ההצגה הראשונית. כך גם בנושא שלנו יתכן שחנינו המוקדם של האדם מבטיח לו ששכר מצוותיו יביא לו דברים מופלאים, אך עם הזמן הוא ילמד להבין שיש דברים שאינם אפשריים בעולמנו, ויש דברים שאחרי הבנתו בזמנותם או רדידותם ימאס בהם וישאף לערכי אמת נעלים יותר. עם זאת לא מדובר בשקרים גמורים. כל המושגים שנזכרו קיימים ביהדות אך במשמעות מציאותית ולא כשכר על קיום המצוות. מדובר בתיקון שיגיע באחרית הימים או במנגנון שנועד לסייע למי שפונה לדרך הנכונה אך אין הם השכר האמתי ואינם מתקרבים כלל למעלתו.

אינו מבין את חשיבות הלימוד וגם סולד מהגיגה שהוא דורש ממנו. הרמב"ם מתאר כיצד בכל שלב בגדילתו עלינו לחפש מה מושך את לב הילד ולהציע לו את מבוקשו כפרס אם ישלים את לימודו. מפעם לפעם יש להתאים את הפרס לפי מידת התקדמות הילד ונוכל לראות כיצד מבוקשו משתנה והופך להיות איכותי יותר בהתאמה למידת התקדמותו, נפתח במאכלים נעבור דרך לבוש ומנעלים ונגיע עד לכסף וכבוד. הרמב"ם, בצורה מפתיעה, לא מתאר שימוש כלשהו בענישה, למרות שהיא נזכרה בהלכות תלמוד תורה ואף הומלץ עליה (ד,ה), אלא שכנראה מקומה שמור רק כהרתעה ממעשים אסורים והפרעות ללימוד, אך כדי ליצור התקדמות צריך לפתח בלומד רצון ומשיכה. הרמב"ם סיים את המשל בהערה חשובה שבעצם נוקקנו לכל הפרסים השונים רק בגלל חוסר הבנתו של התלמיד הצעיר מה הם הדברים החשובים באמת בחיים, כשהאמת היא שהלימוד חשוב בגלל עצמו, והיה ראוי שכל אדם יחפש אותו כדי לפתח את המרכיב החשוב ביותר שיש בו השכל, מרכיב שביסודו הוא רק כישרון בכוח ואם לא ינוצל כראוי יכול האדם להישאר במדרגה קרובה לזו של חיות ובהמות שכל עניינן רק בתאוות הגוף בלבד. כאן הרמב"ם הרחיב בחשיבות לימוד שנעשה לשם עצם הלימוד בלבד, והמשיך להסבר יסודי עד כמה דברי חכמים דורשים זהירות, מכיוון שפעמים

הרמב"ם עסק בשאלה זו בהקדמתו לפרק העשירי של מסכת סנהדרין והציג תחילה חמש כתות שלכל אחת דעה משלה: האחת תיארה את גן עדן וגיהנום, השנייה את ימות המשיח, השלישית את תחיית המתים, הרביעית את השפע וההצלחה בחיי העולם הזה לעומת גלות ומחלות רעות, והחמישית שמרכיבה את כל המושגים יחדיו. הרמב"ם התלונן על כך שמעטים מאוד מתייחסים למושג שהוא עתיד לבאר בהמשך אותו מאמר והוא, חיי העולם הבא, ובו עיקר תשובת השאלה, אם כי גם לתשובה זו יש הסתייגות קטנה וחשובה שמא העיסוק בשאלה זו מגונה ולא ראוי. אלא שבמקום לדרג ולציין מה הוא חושב על הכתות שהטיב לתאר, הוא כאילו מתעלם מהן ופונה למשל שבו הוא מציג את משנתו החינוכית. אף שהיו רמיזות קטנות שהרמב"ם הגניב בכדרך אגב כשהציג את הכתות השונות הייתה בהן רק התייחסות לשיטת העבודה ולא לתשובה שהציעו. לדוגמה, השימוש שעשו בדברי חכמים שהתאימו רק לכאורה לדבריהם, ופסוקים שרק הבנה פשטנית שלהם יכולה להביא למסקנתם. כך גם השימוש שהם עושים במושגים דמיוניים שכל המכיר את עולם הטבע יודע שאינם אפשריים בעולמנו. המשל שהרמב"ם פנה אליו לפתע עסק בשאלה כיצד יש לחנך ילד להשקיע בלימוד כדי שיפתח את אישיותו בדרך הראויה. ילד

שו"ת מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

מתי עדיף לאכול בחג השבועות את הארוחה החלבית בערב או בבוקר?

אין דין המחייב לאכול ארוחה חלבית בחג השבועות. יש שנהגו כן, אבל אבותינו לא נהגו במנהג זה באכילת

ארוחה חלבית בחג השבועות.

וכאן בארץ, כל אחד לפי רצונו, ברב או בבוקר או בכלל לא.

מו"ר הנכבד, האם מותר בחג עצמו, היינו ביום ראשון הבעל"ט לאפות עוגה על מנת שתהיה טרייה וחמה ע"י שעון שבת של התנור?

מותר, כי הללו שאסרו אפיית עוגות ביו"ט, משום שלדעתם אפשר לאפות בעיו"ט, ואין זה משנה האיכות, אבל במקרה דנן יצטרך לאפות מערב שבת, ונראה שמשנה את האיכות.

לק"י כב תמוז תשלח

מעשה שהכניסו ס"ת חדש לבית כנסת בשבת כנהוג, והכריז החזן למכור כל העליות כולל ראשון, והוסיפו בראשון עד לסכום הגון, וזכה בו ישראל, והזמין ת"ח ישראל שהוא גדול בחכמה מכל הכהנים שהיו שם. וחלק מן הקהל הקפיד על כך, וגם הכהנים הקפידו. ושאלת, אם שפיר עשה החזן או שצדקו הכהנים שהקפידו.

שנינו בגטין פ"ה הל' ח כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום. ועיין רמב"ם בפיהמ"ש שם שכתב בד"א בשו"ן, מפני דרכי שלום של הישראלים, שאם הכהן יכבד ישראל השהו לו יאמר ישראל אחר למה כבד לפלוני ולי לא כבד. אבל אם נמצא שם ת"ח ישראל גדול בחכמה מן הכהן הנמצא שם, ת"ח ישראל קודם. זהו דת תורת ישראל ושם תקף בחריפות את המנהג הקלוקל שכהן עולה ראשון במקום שנמצא שם ישראל גדול ממנו בחכמה, וכנהו "ממגרעות המנהגים" או "מחולאי המנהגים" ושזה דבר שאין לו שום יסוד בתורה כלל, ע"ש שהוכיח כן בראיות ברורות לכל בר דעת.

ובשו"ת לרבנו סי' קלה שאלוהו לפי' ההיא דנדרים פא מצינא פה מפני מה ת"ח אין מצוין לצאת תורה מבניהם אר"י א"ר שאין מברכים בתורה תחלה. והשיב: הדבר שהתנגדו לו [חז"ל] שיהיה איש ת"ח נמצא ויעלה במעמדו כהן ע"ה או מי שפחות ממנו בחכמה ויקרא תחלה, ומפני שמיטעו בכבוד התורה ולא היו קוראין תחלה בתורה אלא היו קוראין אחר פחות מהן נענשו רובם שאין תורה יוצאת מבניהם, לפי שמה שאמרנו כהן קורא ראשון וכו' כל זה אינו אלא בשו"ן, ויש חזוק לזה הענין שפירשנו שבעל המאמר הזה הוא רב, ובפירושו רב קרא בכהני במעמד שמואל [שהיה כהן]. עכ"ל. הרי ברור כי ת"ת הנמצא בבית הכנסת שאין שם כהן גדול ממנו בחכמה הוא קודם לקרוא ראשון, ומביא ברכה לעצמו שזוכה שיהיו בניו ת"ה, ולא טוב עשו הכהנים שיצאו, ואדרבה לכאורה נראה מכאן שיצא ת"ח כשמומינים ע"ה בנוכחותו כדי שלא יביא קלה ח"ו לבניו, אלא שכבר גבר המנהג הגרוע שכהן קורא ראשון אפילו ע"ה לפני ת"ח, וכך סתם רבנו בהלכות תפלה פ"ב הל' יח, אלא שמיד כתב שוברו סמוך לו על אתר "וכל מי שהוא גדול מחברו בחכמה קודם לקרות".

לפיכך דינו מנהג גרוע זה במקום שאין עלה לדחותו, אבל כשמוכרים וזכה ת"ח לקיים דת של תורה כתקנה, צריך הת"ח לשמוח שהביא ברכה לבניו, וצריך הצבור לשמוח שקיימו מצות התורה ככתבה וכלשוונה, והכהנים ישמחו שגרמו להרבות תרומה לבית הכנסת שהיא שקולה כנדרי בדק הבית והצדקה כמ"ש רבנו בספר המצוות לאוין קנו.

ומנהג פשוט בתימן שהיו מוכרים כל העליות בשמחת תורה וקנו גם ישראל וכבדו ת"ח לעלות ראשון, ולא יצאו הכהנים מבית הכנסת, וכולם היו שמחים, כי בתימן שלטה ההלכה, וכאן לצערנו שולטים הזרוע והתוקפנות. ולענין יציאת הכהנים עיין ב"י סי' קלה שם האריך בענין זה, ודעתו דרק בברכת כהנים יוצאים כדי שלא יעברו על עשה ולא בראשון. ועיין מאמר מרדכי סי' קלה שמנהגם להזמין ראשון מוהל, אבי הבן, או סנדק, במקום שיש כהן, והטעם נראה אף

הזמנה

לכנס השנתי העולמי ה-33

לדיני ממונות

ומשפט עברי

בראשות הרב ד"ר רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרבנות הראשית

בימים שני-רביעי, כ"ה-כ"ז סיוון ה'תשפ"ד,

1-3/7/2024

במלון "שלום" רח"א.י. שחראי 24 ירושלים

נושא הכנס:

המלחמה במשפט התורה

נושאי המשנה:

חובת הגיוס וההתייצבות, פיצויים לנזכות הביטחון ולמשפחותיהם,

סיוע לחושבים שבקרבת גבולות הלחימה,

חילול שבת וכשרות וקיום מצוות בעת הלחימה, מניעת עגינות

קיימת אפשרות לשהות במלון ע"ב חצי פנסיון/פנסיון מלא

לפרטים: לירון דמארי- 052-9248524

להרשמה למלון: מוטי צארום 052-9426613

במקום כהן ת"ח משום חביבה מצוה בשעתה. וגדול שכר כהן המוותר לת"ח גם כדי להרבות תרומות לביהכ"נ והרי הוא בכלל מעשה לדבר מצוה שאמרו חז"ל שגדול שכרו. וזהו שטת הרמב"ם ומנהגנו. וידוע לי כי המתקשקש ימצא לעצמו סמוכות. והמב"ה ישפות שלום לנו. ויזכנו לשמוח בעשיית המצוות.

יוסף קאפח

בדואר האלקטרוני: bdmamonot@gmail.com

בפקס: 1533-5351119

או לכתובת בית הדין לדיני ממונות: ת"ד 911 קריית אונו 55100

בית הדין לדיני ממונות

בראשותו של הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל

קורא לציבור הרחב להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.

- יש אפשרות לערער לפני הרכב נוסף.
- לפרטים יש לפנות אל מזכיר ביה"ד בכתב לבקשת בוררות, בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים.

